

Vraag om uitleg van de heer Erik Tack tot de heer Marino Keulen, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Wonen en Inburgering, over de vertegenwoordiging in gemeentelijke organen

De voorzitter: De heer Tack heeft het woord.

De heer Erik Tack: Dank u, mijnheer de voorzitter. Mijnheer de minister, de gemeenteraadsverkiezingen zijn voorbij, de volgende verkiezingen kondigen zich al aan. Ondertussen zijn de gemeenteraden geïnstalleerd, zijn de burgemeesters benoemd en zijn de schepenen verkozen. Een volgende stap is dat in een aantal gemeentelijke organen de vertegenwoordigers van de gemeenteraad worden aangeduid, zo ook in de algemene vergadering van het plaatselijke werkgelegenheidsagentschap (PWA). Voor dat PWA is het wettelijk bepaald dat de politieke vertegenwoordiging van de gemeenteraad proportioneel moet verdeeld zijn tussen de meerderheid en de minderheid. Meer staat daarover niet in de wetgeving. Hoe de gemeente deze proportionele verhouding waarmaakt, volgens het systeem-D'Hondt, het systeem-Imperiali, op een rekenkundige manier of op welke manier dan ook, staat niet in de wetgeving vermeld. Daardoor verschilt de procedure om tot de verkiezing van die raadsleden in de algemene vergadering van het PWA te komen, van gemeente tot gemeente. Enige navraag leert mij dat het feit dat er niet in een duidelijke procedure is voorzien, hier en daar tot discussies aanleiding geeft.

Bovendien is het zo dat men in een aantal gemeenten pas op het ogenblik dat in de gemeenteraad de stemming voor die vertegenwoordiging is geagendeerd, aan de raadsleden mededeelt hoe de stemming juist zal verlopen. Het is evident dat de raadsleden die tot de meerderheid behoren, al op voorhand zijn gebriefd en heel duidelijk weten hoe ze zullen stemmen en op voorhand hebben afgesproken hoe ze moeten stemmen om de juiste personen vertegenwoordigd te zien. De raadsleden van de oppositie zijn daarin niet gekend en worden op die manier gediscrimineerd. Pas op het ogenblik dat ze tot stemmen moeten overgaan, vernemen ze hoe er gestemd wordt.

In die context is het duidelijk dat een aantal gemeenten een procedure hanteren waarin de raadsleden van de meerderheid, doordat ze talrijker zijn, bepalen wie van de oppositie in de algemene vergadering van het PWA zal zetelen. Men zou dat anders kunnen doen. Als alle raadsleden in één ronde zouden worden verkozen en elk raadslid zou één stem krijgen, dan is het evident dat de oppositiepartijen ook vertegenwoordigd zouden zijn volgens hun juiste grootte. Maar in een aantal andere systemen zorgt de meerderheid ervoor dat zij de stemming in de hand houdt, om op die manier de door haar gewenste kandidaten in die raad te krijgen. Daar staat de poort open voor misbruiken. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat de meerderheid een raadslid kiest dat niet over de grootste kritische instelling beschikt of niet het mondigst is. Sommige meerderheidspartijen hebben natuurlijk het liefst dat in organen de oppositie wordt vertegenwoordigd door mensen van wie ze de minst kritische instelling zullen ervaren. Maar het systeem geeft ook aan overlopers van de minderheid naar de meerderheid de mogelijkheid om in die raden als deel van de minderheid te zetelen. Iemand die in de verkiezingen tot een oppositiepartij behoort, maar die zeer snel na de verkiezingen beslist om naar de meerderheid over te lopen, behoort wettelijk nog altijd tot de oppositie want hij is verkozen op een lijst die deel uitmaakt van de minderheid. Een fractie wordt geacht te bestaan uit raadsleden die op een lijst zijn verkozen. Ook een lid van de minderheid dat overloopt naar de meerderheid, blijft tot die minderheidsfractie behoren en kan op die manier worden gekozen in een raad, zagezegd om de oppositie te verdedigen, hoewel hij aan de tafels van de meerderheid meezit.

Daarom heb ik voor u enkele vragen. Eén: is het toelaatbaar dat de stemprocedure niet vermeld is in het gemeenteraadsdossier dat voor de gemeenteraadszitting ter inzage ligt van alle raadsleden, en dus ook van de oppositie? Twee: vindt u het als minister correct en aanvaardbaar dat een stemprocedure wordt gehanteerd die ervoor zorgt dat de vertegenwoordiging van de minderheid bepaald wordt door de meerderheid? Drie: plant u enig initiatief om richtlijnen op te stellen om in de toekomst discussies hierover te vermijden – discussies die, als ze voldoende gestuurd en voldoende democratisch onderbouwd zouden zijn, eigenlijk zinloos zouden zijn?

De voorzitter: Minister Keulen heeft het woord.

Minister Marino Keulen: Dit is een interessante vraag omdat iedereen die een beetje eerlijk is, een aantal zaken zal herkennen vanuit zijn eigen lokale politieke ervaring. Mijnheer Tack, in uw vraag steekt een duidelijke analogie met de vraag die de heer Strackx op onze bijeenkomst van 6 februari heeft gesteld over de evenredige samenstelling van de gemeenteraadscommissies. Ik zal hier een paar algemene beschouwingen geven en dan punctueel antwoorden.

In mijn antwoord, mijnheer Tack, heb ik er toen op gewezen dat het de bedoeling van de decreetgever is geweest dat door de gemeenteraden opgerichte commissies een afspiegeling zouden zijn van de gemeenteraad zelf. Vandaar dat paragraaf 3 van het artikel 39 van het Gemeentedecreet het algemene principe bevat dat de mandaten in iedere commissie die door de gemeenteraad wordt opgericht, evenredig moeten worden verdeeld over de verschillende fracties waaruit de gemeenteraad bestaat. De concrete samenstelling gebeurt op basis van voordrachten die door de fracties worden ingediend, ongeacht het aantal leden dat de fracties tellen.

Daarbij komt het aan de gemeenteraad zelf toe om te bepalen welk systeem van evenredige verdeling wordt toegepast. Ik verwijs in dat verband ook naar paragraaf 5 van het artikel 39, dat bepaalt dat het huishoudelijke reglement de nadere regels vaststelt inzake, concreet, de samenstelling en de werkwijze van de commissie, alsook inzake de toekenning van presentiegelden. De regeling die het gemeentelijke reglement organiseert, mag vanzelfsprekend geen afbreuk doen aan de bedoelingen van de wetgever. Wanneer dat toch zou gebeuren, kan daartegen bezwaar worden ingediend bij de toezichthoudende overheid. Dat is ook wat ik u zou aanraden. Het is altijd heel moeilijk om op een dergelijke casus te reageren. Je kunt dat doen vanuit de buik, maar dat is in mijn positie altijd moeilijk omdat ik zelf toezichthouder ben. Dien dus klachten in. Iedereen moet krijgen waarop hij recht heeft. De regels liggen vast en moeten correct worden toegepast, wie er ook bestuurt.

Met betrekking tot de andere organen waarin de gemeenteraad vertegenwoordigers aanwijst, met toepassing van het evenredigheidsbeginsel, gelden dezelfde principes, voor zover de wet of het decreet geen specifieke regeling bevatten. Dat betekent dat de gemeenteraad beslist welk systeem van evenredigheid wordt toegepast, zonder dat de bedoeling van de wetgever met betrekking tot het bekomen van de proportionaliteit in het gedrang kan worden gebracht. Ik verwijs in dit verband in het bijzonder naar artikel 42 van het Gemeentedecreet, dat stelt dat de gemeenteraad bevoegd is om het beleid van de gemeente te bepalen en daartoe algemene regels kan vaststellen. De gemeenteraad legt de gemeentelijke reglementen vast. Die hebben onder meer betrekking op het inwendige bestuur van de gemeente.

Uw vraag gaat over een specifiek orgaan, de PWA-raad. Dat orgaan is in het leven geroepen door de wet houdende sociale bepalingen van 30 maart 1994. Daarbij werd een artikel 8 ingevoegd in de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, dat bepaalde dat een gemeente of groep van gemeenten een plaatselijk werkgelegenheidsagentschap moeten oprichten, in de vorm van een vereniging zonder winstoogmerk. De wet stelt dat deze vereniging paritair moet zijn samengesteld uit leden van de gemeenteraad of -raden of/en leden van de organisaties vertegenwoordigd in de Nationale Arbeidsraad. De leden van de gemeenteraad moeten proportioneel worden aangewezen tussen meerderheid en minderheid. Mijnheer Tack, dat betekent dat de delegatie van de gemeenteraad de samenstelling van de gemeenteraad moet weerspiegelen. Een en ander blijkt ook uit de voorbereidende werken van voornoemde wet.

Om die proportionaliteit met zekerheid te bewerkstelligen, zou de gemeenteraad een bijzondere wijze van stemmen moeten hanteren, bijvoorbeeld zoals voorgeschreven voor de raad voor maatschappelijk welzijn. In een arrest van 11 december 1996 in een zaak waarbij de gemeente Wommel was betrokken, heeft de Raad van State echter gestatueerd dat de wet van 30 maart 1994 een dergelijke handelwijze niet toelaat, en dat dit evenmin het geval is voor een verdeling van de mandaten over de verscheidene fracties waaruit de gemeenteraad is samengesteld. Dat is belangrijk. De door de federale wetgever bedoelde proportionaliteit mag slechts worden vermoed als verwezenlijkt, als uit de beraadslaging en de stemming in de gemeenteraad blijkt dat de aanstelling van de leden van de gemeentelijke delegatie geen tegenspraak oproept.

Verder stelt de Raad van State dat de keuze van de vertegenwoordigers in de PWA-raad moet gebeuren uit een lijst van kandidaten voorgesteld door meerderheid en oppositie.

Ik ga nu in op de concrete vragen. De gemeenteraad, en niet het college, beslist reglementair over de te hanteren stemprocedure, tenzij die voor een bepaald orgaan wordt geregeld in een specifieke wetgeving. Dat betekent dat de procedure vooraf – bijvoorbeeld de termijn waarbinnen dossiers ter inzage voorliggen voor de verkozenen – duidelijk is voor alle raadsleden, zonder dat die procedure afzonderlijk ter inzage moet worden gelegd. Er is geen bezwaar tegen dat de voorbereidende stukken de stemprocedure in herinnering brengen.

Als de wetgever het principe van de proportionaliteit bepaalt, moet het uiteindelijke resultaat van de stemming daaraan beantwoorden, ongeacht de gevolgde stemprocedure. De gemeenteraad is bevoegd om dit reglementair te organiseren.

Mijnheer Tack, als u een probleem hebt, kan ik u alleen maar aanraden om een klacht in te dienen. Vanuit de buik en spontaan reagerend vind ik dat de handelwijze waarbij de meerderheid bepaalt wie de vertegenwoordiger van de oppositie is, niet kan. Ik spreek me niet uit over een concreet geval. U moet maar een klacht indienen ter zake. Ik probeer steeds correct om te gaan met iedereen. Zeker in deze job is dat uitermate belangrijk. Hier is het zo dat de meerderheid zou bepalen wie de goede opposanten zijn. Het zou de meerderheid zijn die mensen die, omwille van welke opvatting dan ook, haar het minst in de weg leggen, zou belonen, en andere mensen zou straffen.

Ik stelde al dat de gemeenteraad bevoegd is om te beslissen over haar vertegenwoordiging in gemeentelijke organen en bovendien reglementair bevoegd is om te beslissen over de stemprocedure. Een raadslid dat meent dat afbreuk wordt gedaan aan die wettelijke regeling

in een concreet geval, kan daartegen bezwaar indienen bij de toezichthoudende overheid, in casu bij de provinciegouverneur of bij mezelf als minister van Binnenlands Bestuur.

Ik meen dat ik met dit antwoord ook vrij specifiek ben geweest.

De voorzitter: De heer Tack heeft het woord.

De heer Erik Tack: Mijnheer de minister, ik dank u voor uw uitgebreide antwoord.

U zegt dat de wijze van stemmen door de gemeenteraad moet worden bepaald. Eigenlijk zou de gemeenteraad zich daarover dus in een apart punt, in een vergadering voorafgaand aan de concrete stemming over de samenstelling van de PWA-raad en misschien ook aan andere stemmingen, moeten uitspreken. Dat zou dan moeten gebeuren enkele dagen voor de gemeenteraadszitting waarop de stemming moet plaatsvinden, waarna de oppositie moet worden meegedeeld hoe er moet worden gestemd.

Minister Marino Keulen: Het huishoudelijk reglement bepaalt dat.

De heer Erik Tack: Als dat erin staat.

Minister Marino Keulen: Daar vindt u die regeling.

De heer Erik Tack: Ik heb een vraag gesteld over de PWA-raad, maar ondertussen word ik al geconfronteerd met een ander concreet geval. Decretaal moet een aantal mensen die met raadgevende stem zetelen in de raad van bestuur van intercommunales tot de oppositie behoren. Ook daar zal, als een bepaalde stemprocedure wordt gehanteerd, het opnieuw de meerderheid zijn die zal bepalen wie van de minderheid in die intercommunales zal zetelen. Het zullen de brave mensen zijn, die eigenlijk hun job als oppositielid het minst goed doen, die verkozen zullen worden. ‘The duty of the opposition is to oppose. Those who do not oppose’, zijn natuurlijk de braafste raadsleden en behoren stilzwijgend bijna tot de meerderheid. Een raadslid of parlementslid dat geen oppositie voert, maakt voor mij stilzwijgend deel uit van de meerderheid. Het is nochtans zijn taak om oppositie te voeren. Hij is verkozen, als hij niet tot de meerderheid mag behoren, om zijn taak te volbrengen als lid van de oppositie. Degenen die zwijgen, worden natuurlijk in de raden afgevaardigd. Het zijn dus de minst mondige en minst kritische mensen van de zogenaamde oppositie die verkozen zullen worden.

Iemand die tot de oppositie is verkozen, maar zeer snel overloopt naar de meerderheid, kan in feite als lid van de oppositie deel uitmaken van al die organen. In wezen wordt hij door de meerderheid beschouwd als lid van de meerderheid, maar volgens de partij waartoe hij behoort, zit hij eigenlijk in de minderheid. Aangezien hij tot de minderheid behoort, gaat hij zagezegd die minderheid verdedigen, hoewel hij, na de overloperij, eigenlijk tot de meerderheid behoort.

Mijnheer de minister, de democratie heeft haar rechten. Als de kiezer bepaalt dat een partij, die nadien tot de oppositie gaat behoren, veruit de grootste is van alle oppositiepartijen, is het een democratisch recht dat die partij in alle organen vertegenwoordigd wordt.

Men kan klacht indienen, maar zolang men er de meerderheid niet op kan betrappen dat zij ingaat tegen de wet of de uitspraak van de Raad van State, is een klacht zonder voorwerp en wordt die beter niet ingediend.

Op basis van alles wat ik heb gehoord, is het heel goed mogelijk dat een oppositiepartij, die met lengten voorsprong de grootste oppositiepartij is, blijvend uitgesloten kan worden uit alle organen. De meerderheid kan de stemprocedure aanpassen, zodat zij bepaalt wie zal zetelen. In een gemeente met een oppositiepartij met tien zetels en een oppositiepartij met twee zetels, kan de meerderheid voor alle organen de oppositiepartij die slechts door twee gemeenteraadsleden wordt vertegenwoordigd, afvaardigen. Telkens kan de grootste oppositiepartij buitenspel worden gezet.

Ik denk, ongeacht alle wettelijke en decretale voorzieningen, dat dit democratisch niet kan. De bevolking kan kiezen voor een partij en ervoor zorgen dat die partij zelfs de grootste van de gemeente is, maar die partij wordt overal buitenspel gezet. Ik kan me niet indenken dat dat de bedoeling van de wetgever is. Mijnheer de minister, toch hoor ik uit uw antwoord dat dat kan.

Mijnheer de minister, plant u enig initiatief om bij dergelijke situaties weerwerk te geven? Mijn democratisch gevoel zegt dat dit oneerlijk is, niet alleen tegenover de verkozenen, maar vooral tegenover de bevolking.

Minister Marino Keulen: Mijnheer Tack, u spreekt nu zowat een geloofsbelijdenis uit.

Ik denk dat ik duidelijk ben geweest. Vanuit mijn buikgevoel vind ik het niet correct dat de anderen gaan bepalen wie de groep van de oppositie zal vertegenwoordigen. Ik blijf bij mijn standpunt dat het goed is om klacht in te dienen als het gaat over concrete casussen. Ik denk niet dat men kan zeggen dat wij de wet arbitrair toepassen.

Het gevaar is dat het algemeen principe te pas en te onpas wordt gebruikt, maar vooral ook wordt misbruikt. Mijnheer Tack, dien klacht in en als blijkt dat de wetgeving wordt miskend of niet op een correcte manier wordt toegepast of uitgevoerd, zullen we daartegen optreden. Iedereen krijgt waar hij recht op heeft. Ik heb ook geen moeite om dat aan iedereen toe te geven, als blijkt dat dingen niet correct verliepen.

De voorzitter: De heer Tack heeft het woord.

De heer Erik Tack: Mijnheer de minister, ik hoop dat uw buikgevoel gelijk zal zijn aan de wet of het decreet op basis waarvan ik klacht zou moeten indienen. Ik vrees dat ik bot zal vangen als ik klacht indien, omdat uw buikgevoel niet gelijk is aan het decreet.

De voorzitter: Het incident is gesloten.